

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-73-38>

УДК 656.6:336.7

МЕТОДИ АНАЛІЗУ РИНКУ КАПІТАЛІВ ПРОЦЕСІ ФОРМУВАННЯ СТРАТЕГІЙ СУДНОПЛАВНИХ КОМПАНІЙ

METHODS OF CAPITAL MARKET ANALYSIS IN THE PROCESS OF FORMING STRATEGIES OF SHIPPING COMPANIES

Копилова Ольга Володимирівнакандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри економіки і фінансів,
Одеський національний морський університет
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9163-3369>**Сорочан В'ячеслав Ігорович**аспірант,
Одеський національний морський університет
ORCID: <https://orcid.org/0009-0005-4017-0789>**Kopylova Olha, Sorochan Vyacheslav**

Odesa National Maritime University

У праці досліджено сучасні методи аналізу ринку капіталів у контексті формування стратегічних рішень судноплавних компаній. Визначено основні завдання аналізу ринків капіталу та проведено порівняльну характеристику підходів до його здійснення: фундаментального, технічного, поведінкового, кількісного, а також аналізу на основі методів машинного навчання та штучного інтелекту. Автором вперше виконано фундаментальний аналіз ринку капіталу США як одного з провідних фінансових центрів світу для формування стратегій судноплавних компаній. В рамках фундаментального аналізу здійснено макроекономічний, галузевий та аналіз судноплавної компанії. Отримані результати дозволяють сформулювати висновки щодо інвестиційної привабливості компанії та обґрунтувати доцільність застосування окремих методів аналізу ринку капіталів при стратегічному плануванні в судноплавному бізнесі.

Ключові слова: судноплавання; ринки капіталу; методи аналізу ринку капіталів; стратегії; фундаментальний аналіз ринку капіталів; макроекономічний аналіз.

The purpose of the article is to study modern methods of capital market analysis in the context of forming strategic decisions of shipping companies. The relevance of the topic lies in the need to forecast market trends and assess investment risks of shipping companies' activities on global capital markets. The following research methods were used in the article: analysis and synthesis, systematic approach, classification, comparative analysis (when systematizing the main methods of capital market analysis), structuring (when determining the structural elements of fundamental analysis), cause-and-effect dependence (when generalizing the factors influencing the formation of strategies of shipping companies on capital markets), graphical (when displaying the dynamics of indices and share prices), coefficient analysis (when calculating indicators for the financial assessment of a shipping company). In the process of the study, the main tasks of capital market analysis were determined and a comparative characteristic of approaches to its implementation was carried out: fundamental, technical, behavioral, quantitative, as well as analysis based on machine learning and artificial intelligence methods. As part of the fundamental analysis, a macroeconomic analysis was carried out, including a comparison of key US economic indicators with average global values. The industry analysis is presented by a study of the dynamics of the US WSJ Water Transport/Shipping Index (WSJIXUSMAR) and the Dow Jones Industrial Average (DJIA) for 2020–2024. At the micro level, special attention was paid to the financial assessment of the activities of the American shipping company Matson, Inc. in 2020–2024: the main indicators of profitability, liquidity, market valuation and operating efficiency were calculated, the dynamics of the market value of the company's shares were analyzed and their total return was calculated. The practical value of the study is that for the first time a fundamental analysis of the US capital market was performed as one of the leading financial centers in the world for the formation of strategies of shipping companies. The results obtained

allow us to draw conclusions regarding the investment attractiveness of a shipping company and to substantiate the feasibility of using individual methods of capital market analysis in strategic planning in the shipping business.

Keywords: shipping; capital markets; capital market analysis methods; strategies; fundamental capital market analysis; macroeconomic analysis.

Постановка проблеми. Функціонування ринку капіталів, як невід'ємної складової фондового ринку, ґрунтується на торгівлі фінансовими інструментами, які посвідчують права власності на різні активи даного ринку. Глобальні ринки капіталів наразі перебувають в умовах макроекономічної та геополітичної невизначеності, що зумовлює глибокі структурні трансформації у їхній динаміці та функціонуванні – зміна інвестиційного ландшафту, зростання стратегічних угод Mergers and acquisitions, збільшення обсягів приватного кредитування, залучення капіталу для фінансування розвитку штучного інтелекту та іншої пов'язаної цифрової інфраструктури з метою покращення операційної ефективності та клієнтського досвіду, залучення боргового капіталу для фінансування відновлювальної енергетики. Відповідно, посилюється актуальність прогнозування ринкових тенденцій та ідентифікації інвестиційних ризиків у діяльності судноплавних компаній на глобальних ринках капіталу, що обумовлює необхідність впровадження стратегічного підходу до досягнення довгострокових цілей і реалізації інвестиційних програм.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання різних аспектів аналізу ринку капіталів та використання судноплавними компаніями альтернативних джерел фінансування останнім часом викликають значний науково-практичний інтерес як у вітчизняних, так і в зарубіжних дослідників. Так, М. Gould [1] досліджено особливості функціонування ринків капіталу та їх вплив на глобальну економіку. Y. Chen, J. Liu, та ін. [2] у своєму дослідженні пропонують метод аналізу фондового ринку, заснований на доказовій аргументації (ER) та ієрархічній базі правил переконань (HBRB). Особливої уваги заслуговує дослідження D. Shah, H. Isah та F. Zulkernine [3] щодо огляду методів прогнозування фондового ринку, в якому автори окреслюють ключові виклики, з якими стикаються дослідники під час аналізу та прогнозування фондового ринку. Основні положення та структурні елементи фундаментального аналізу розглянуто І. Химич [4].

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Незважаючи на зна-

чний науковий доробок щодо досліджень методів аналізу ринку капіталів, питання формування стратегій судноплавних компаній в умовах функціонування цих ринків залишаються недостатньо висвітленими. З огляду на ключову роль аналізу ринкової кон'юнктури у стратегічному плануванні діяльності судноплавних підприємств, особливої уваги потребують дослідження методологічних аспектів аналізу ринку капіталів.

Формулювання цілей статті. Метою статті є проведення комплексного аналізу ринку капіталів із застосуванням відповідних спеціалізованих методів. Дослідження спрямоване на проведення порівняльної характеристики методів аналізу ринків капіталу, вибір найбільш комплексного методу для судноплавних компаній в процесі формування ними власних стратегій, що дозволить проаналізувати макросередовище, галузеві особливості, фінансовий стан судноплавної компанії та загальні тенденції фондового ринку.

Виклад основного матеріалу дослідження. З огляду на посилення регуляторного тиску на банківський сектор та вимоги до формування більш стійких до ризиків кредитних портфелів (Базель III і IV), традиційне банківське фінансування судноплавної галузі поступово витісняється альтернативними джерелами капіталу – зокрема коштами експортно-кредитних агентств, фондів прямих інвестицій, лізингових компаній, а також ресурсами, залученими з ринків капіталу. Фінансові потоки в міжнародному судноплаванні та в морських ланцюгах створення вартості формуються під впливом низки факторів, зокрема глобальних макроекономічних змін, коливань обсягів світової торгівлі, регуляторних ініціатив, спрямованих на зменшення вуглецевих викидів, особливостей політичних рішень, прийнятих урядами провідних економік світу, які мають стратегічне значення для судноплавного сектора. Такі явища, як протекціоністська політика та так звані «тарифні війни», порушують торгові шляхи та створюють менш сприятливе глобальне торгове середовище.

Формування стратегій на ринках капіталу не обмежується вибором джерел фінансування, що передбачає залучення акціонерного капіталу шляхом IPO, розміщення цінних

паперів на вторинному ринку або приватні розміщення, боргове або альтернативне фінансування. Стратегічне управління діяльністю судноплавних компаній на ринках капіталу включає ширше коло завдань: хеджування ризиків за допомогою похідних фінансових інструментів; емісія «зелених» облігацій для відповідності тенденціям сталого розвитку та залучення інвесторів, що надають перевагу принципам екологічного, соціального та корпоративного управління (ESG); збалансування боргового навантаження для забезпечення фінансової стабільності; регулювання дивідендної політики з метою зміцнення взаємовідносин із наявними інвесторами та підвищення інвестиційної привабливості; управління невизначеністю, що передбачає врахування факторів ризику та можливостей для максимізації вартості компанії. Ефективна стратегія судноплавної компанії на ринках капіталу формує репутацію надійного контрагента з автоматично прозорою діяльністю (наприклад, завдяки процедурі лістингу на біржі та стандартизований фінансовій звітності), що є суттєвою конкурентною перевагою перед тими суб'єктами галузі, які лишаються поза фондовими ринками.

Проведення аналізу ринків капіталу – першочергове завдання в процесі формування стратегій діяльності судноплавних компаній на таких ринках, що ґрунтується на отриманні об'єктивної інформації про поточну ситуацію та найближчі тенденції. Завдання аналізу полягають у зменшенні ризиків операцій купівлі-продажу різних матеріальних та фінансових активів, отриманні максимальної дохідності від інвестицій, прогнозуванні цін товарів та фінансових інструментів, пошуку потенційних інвесторів, вивченні впливу регуляторного середовища на можливості компанії. Враховуючи капіталомісткість судноплавних компаній, їх стратегії прямо залежать від доступності та достатності довгострокових ресурсів для фінансування будівництва суден, модернізації флоту, цифровізації операційної діяльності.

Обраний метод аналізу ринку капіталів перш за все залежить від мети аналізу, доступності даних та ресурсів, комплексності та складності методу, часового горизонту, географічного та галузевого охоплення, рівня толерантності до ризику [1]. Огляд ринку капіталів, як правило, охоплює аналіз не лише кількісних, а й якісних показників, що зумовлює необхідність врахування двох видів невизначеності: суб'єктивної – щодо якісної інфор-

мації, та ймовірнісної – у контексті кількісних даних. Також вагомий вплив на результат аналізу та його практичне застосування має інтерпретація аналізу. Інвестори повинні враховувати широкий спектр чинників, що вимагає залучення значного обсягу фінансових знань та практичного інвестиційного досвіду для формування обґрунтованих рекомендацій. У цьому контексті актуальним є вирішення проблеми інтеграції експертних знань у методи аналізу ринку капіталів з метою забезпечення багатокритеріального прийняття рішень та надання інвесторам інформативних рекомендацій [2].

До найбільш поширених методів аналізу ринку капіталів належать: фундаментальний, технічний, поведінковий, кількісний та аналіз, заснований на використанні методів машинного навчання та штучного інтелекту (ШІ). Порівняння методів аналізу ринку капіталів в залежності від мети, об'єктів та інструментів аналізу, а також визначення їх переваг і недоліків представлено у таблиці 1.

Значного поширення набули два методи аналізу ринку капіталів – фундаментальний та технічний. Фундаментальний аналіз дає змогу оцінити, наскільки поточна ринкова ціна акцій компанії відповідає її прогнозованій внутрішній вартості. Процес оцінювання здійснюється на основі комплексного аналізу фінансового стану підприємства та впливу макроекономічних і галузевих факторів зовнішнього середовища. Натомість технічний аналіз на основі історичних даних дозволяє спрогнозувати майбутні ринкові тенденції та ґрунтується на припущенні, що ринкова психологія та поведінкові аспекти учасників торгівлі впливають на динаміку цін фінансових інструментів, що дає змогу здійснювати прогнози щодо їхнього майбутнього зростання або зниження.

Фундаментальний аналіз забезпечує більш комплексне уявлення про функціонування ринків, зокрема дозволяє оцінити внутрішні та зовнішні чинники, що впливають на вартість фінансових активів. Такий підхід є найбільш придатним для судноплавних компаній, оскільки забезпечує широкий спектр релевантної інформації, необхідної для прийняття обґрунтованих стратегічних рішень у сфері аналізу ринків капіталу.

Ключовими компонентами фундаментального аналізу є макроекономічний аналіз, галузевий аналіз та безпосередньо фінансовий аналіз компанії. Процедура здійснення фундаментального аналізу може базуватись на двох методологічних підходах – «згори вниз»

Таблиця 1

Порівняння методів аналізу ринків капіталу

Метод	Мета аналізу	Об'єкти аналізу	Інструменти аналізу	Переваги методу	Недоліки методу
Фундаментальний	Визначення внутрішньої (справедливої) вартості активу	Макроекономічні та галузеві показники, фінансова звітність компаній	Коефіцієнтний аналіз, галузеві тенденції, SWOT-аналіз	Надає якісні результати інвестування в довгостроковій перспективі, дозволяє виявити недооцінені або переоцінені активи	Не враховує короткострокові ринкові коливання, трудомісткість
Технічний	Прогнозування майбутніх цін на активи на основі історичних даних	Графіки цін, технічні індикатори, минулі обсяги торгів	Графіки (японські свічки, бари, лінійні тощо), ринкові тренди, графічні моделі	Допомагає визначити своєчасність купівлі або продажу, входу або виходу з ринку; надає якісні результати інвестування в коротко- та середньостроковій перспективі	Не враховує фундаментальні чинники; суб'єктивність в інтерпретації історичних даних
Поведінковий аналіз	Визначення впливу поведінки та настроїв інвесторів на ринок	Очікування та поведінка інвесторів, репутаційні фактори, упередження	Опитування, рейтинги, анкетування, аналіз ринкових настроїв	Дає змогу визначити вплив суб'єктивних поведінкових факторів	Складність прогнозування, кількісної оцінки та інтерпретації, суб'єктивність
Кількісний аналіз (економіко-математичний, статистичний)	Встановлення можливостей та ідентифікація ризиків за допомогою математичних та статистичних моделей	Масиви фінансових та ринкових даних, кількісні показники	Економетричні, математичні та статистичні моделі	Об'єктивність, висока точність (при якісних вхідних даних), автоматизація аналізу	Залежність від якості даних, складність побудови релевантних моделей, трудомісткість
Методи, засновані на машинному навчанні та ШІ	Виявлення складних закономірностей та складання прогнозів шляхом обробки великих обсягів даних	Великі дані (Big Data), фінансова звітність, інформація з відкритих джерел тощо	Нейронні мережі, алгоритми машинного навчання, інструменти обробки великих даних	Здатність обробляти великі масиви даних (структурованих і неструктурованих), адаптація до змінюваних ринкових умов, автоматизація	Складність інтерпретації, наявність доступних великих обсягів даних, трудомісткість, непрозорість

Джерело: сформовано авторами на основі [3; 4; 5]

або «знизу вгору», що передбачає відповідно послідовне дослідження від макроекономічного до мікроекономічного рівня або навпаки – від аналізу окремої компанії до ширшого економічного контексту.

З метою розкриття сутності фундаментального аналізу в якості об'єкта дослідження було обрано американський ринок капіталу та компанію-представника судноплавної галузі США. Сполучені Штати Америки є лідером у глобальній торгівлі, адже мають найбільшу економіку за номінальним ВВП – близько 29 трлн дол. США у 2024 році [6], а також є одним з найбільших імпортерів та експортерів у світі. Формуючи глобальну торговельну політику, ця країна відіграє важливу роль в розвитку судноплавної галузі. В США розташовані найбільші майданчики фондового ринку – Нью-Йоркська фондова біржа (NYSE) та Автоматизовані котирування Національної асоціації дилерів цінних паперів (NASDAQ). Тому для проведення фундаментального аналізу в якості прикладу нами обрано американську судноплавну компанію Matson, Inc., яка є лідером у судноплавній галузі США, а також є одним із найбільших океанських вантажних перевізників, що обслуговує Тихий океан, включаючи торговельні шляхи між материковою частиною США, Гавайями, Аляскою та іншими островами Тихого океану. Акції Matson, Inc. торгуються на Нью-Йоркській фондовій біржі (NYSE) під тикером MATX.

Макроекономічний аналіз ринку цінних паперів доцільно розпочинати з вивчення зовнішніх чинників, що потенційно впливають на функціонування підприємства. З цією метою здійснюється оцінка ключових макроекономічних індикаторів, які відображають глобальні економічні тенденції – валовий внутрішній продукт (ВВП), зайнятість (рівень безробіття), інфляція, промислове виробництво, споживчі витрати, особистий дохід, зовнішній баланс товарів і послуг, прямі іноземні інвестиції, транспортні послуги, зовнішній борг, облікова ставка центрального банку (табл. 2).

Загальна оцінка макросередовища США свідчить про наступні тенденції:

- значення номінального ВВП становило 27720,71 млрд дол. США, що значно перевищує середнє світове значення (3618,64 млрд дол. США) та підтверджує статус США як провідного світового економічного лідера;

- високий дохід на душу населення, що майже в п'ять разів перевищує середньосвітовий, свідчить про платоспроможний попит громадян США та сприятливе економічне середовище для залучення капіталу;

- інфляція в США порівняно з середньосвітовим значенням помірною – 4,11%, водночас облікова ставка центрального банку (ФРС) на рівні 4,5% свідчить про посилення монетарної політики, що відбулось після 2022 року, з метою стримування росту цін;

Таблиця 2

**Аналіз макроекономічних індикаторів США у 2023 році
в порівнянні з середньосвітовими значеннями**

Макроекономічний індикатор	США	Середньосвітове значення
ВВП номінальний, млрд дол. США	27720,71	3618,64
Рівень безробіття, %	3,64	6,63
Річна інфляція, %	4,11	8,94
Додана вартість у промисловості, % від ВВП	17,60	26,68
Валові заощадження, % від ВВП	17,47	23,62
ВНД на душу населення, дол. США	80450,00	16592,66
Сальдо зовнішньої торгівлі товарами та послугами (млрд дол. США)	-797,34	3,88
Прямі іноземні інвестиції, чисті надходження, % від ВВП	1,26	4,47
Транспортні послуги, % від експорту послуг	9,52	19,89
Зовнішній борг, % від ВВП	93,70	155,36
Облікова ставка центрального банку: останнє значення, %	4,50	8,46

Джерело: сформовано авторами на основі [7; 8; 9]

– частка промисловості у ВВП складає 17,6%, що є нижчим на 6 в.п. за середньосвітове значення, проте попит на експортно-імпорتنі перевезення зберігається на високому рівні. Розвинена портова інфраструктура формує сприятливий клімат для розвитку судноплавства, особливо в контексті «зеленої» логістики та інноваційних транспортних рішень;

– рівень заощаджень в США (17,47%) сигналізує про достатній внутрішній інвестиційний потенціал на ринку капіталів;

– низький рівень безробіття (3,64%) в порівнянні зі середньосвітовим значенням (6,63%) демонструє активність бізнес-середовища та стійке економічне зростання;

– прямі іноземні інвестиції становили 1,26% від ВВП, що нижче за середнє світове значення (4,47%), проте США завдяки високим стандартам прозорості, регуляції та ліквідності залишаються ключовим глобальним фінансовим центром;

– зовнішній борг у розмірі 93,7% від ВВП є досить помірним, що за ефективної моделі управління компенсується високим показником ВВП, що гарантує США стабільність вкладів в економіку;

– значне від'ємне сальдо зовнішньої торгівлі (-797,34 млрд дол. США) вказує на переважання імпорту над експортом, проте це може створювати потенційно високу потребу у транспортно-логістичних послугах, особливо судноплавних компаній. Разом з тим, наразі транспортні послуги у структурі експорту становлять лише 9,52%, що майже у 2 рази менше за середньосвітове значення (19,89%), це свідчить про потенціал для розширення участі судноплавних компаній у сфері транспортних послуг на експорт.

Відтак макроекономічний аналіз засвідчив наявність у США найбільшого обсягу інвестиційного капіталу у світі, а низький рівень безробіття, стабільна регульована інфляція, інвестиційно привабливі процентні ставки та попит на транспортні послуги формують сприятливі умови для виходу судноплавних компаній на даний ринок капіталів.

Тенденції розвитку судноплавної галузі в такій розвинутій країні як США відображає індекс водного транспорту США/судноплавства WSJ (WSJIXUSMAR). До даного індексу входять підприємства, які займаються водним транспортуванням вантажів і пасажирів, наприклад, судноплавні компанії та постачальники відповідних послуг. Відстежуючи цей індекс, інвестори та аналітики можуть оці-

нювати тенденції та приймати обґрунтовані рішення щодо сектору морського транспорту. Доцільним є порівняння даного індексу з промисловим індексом Доу-Джонса (DJIA), який відображає ефективність тридцяти великих публічних компаній у США та характеризує загальні тенденції на фондовому ринку США, особливо в таких секторах, як промисловість, технології, фінанси, охорона здоров'я (рис. 1).

Динаміка індексу водного транспорту США/судноплавства WSJ (WSJIXUSMAR) демонструє різке зростання галузі, починаючи з середини 2020 року, яка досягла свого піку у 2021 році, що відбулось переважно внаслідок збільшення тарифів на фрахт на початку пандемії Covid-19. Починаючи з 2022 року даний індекс впав, що свідчить про зниження ефективності судноплавних компаній, є результатом зменшення попиту на їх послуги та надмірної пропозиції морських транспортних потужностей. У 2023–2025 роках значення індексу водного транспорту коливалось в межах 100–300, що свідчить про тривалий спад в секторі морських перевезень. Натомість інші галузі економіки США у представленні промислового індексу Доу-Джонса (DJIA) демонстрували стабільний поступовий ріст з незначними коливаннями.

Порівняння даних індексів в динаміці засвідчило циклічність і чутливість судноплавної галузі до обсягів глобальної торгівлі та тенденцій в логістиці. DJIA є більш диверсифікованим, відтак нестабільність окремого сектора меншою мірою впливає на його значення. Тому, формуючи стратегії виходу на фондовий ринок США, судноплавним компаніям варто враховувати специфічні ризики даного сектору та управляти структурою власного капіталу і зобов'язаннями для зменшення впливу негативних факторів.

Третім етапом проведення фундаментального аналізу ринку капіталів є фінансовий аналіз компанії. Для цього нами досліджено американську судноплавну компанію Matson, Inc., яка разом зі своїми дочірніми компаніями займається наданням морських транспортних та логістичних послуг.

При здійсненні фінансової оцінки судноплавної компанії аналітики зазвичай досліджують фінансові, операційні та ринкові показники, які можна згрупувати в такі категорії: показники прибутковості (рентабельність активів (ROA), рентабельність капіталу (ROE), маржа валового прибутку), показники ліквідності (коефіцієнт поточної та швидкої ліквідності), показники платоспроможності

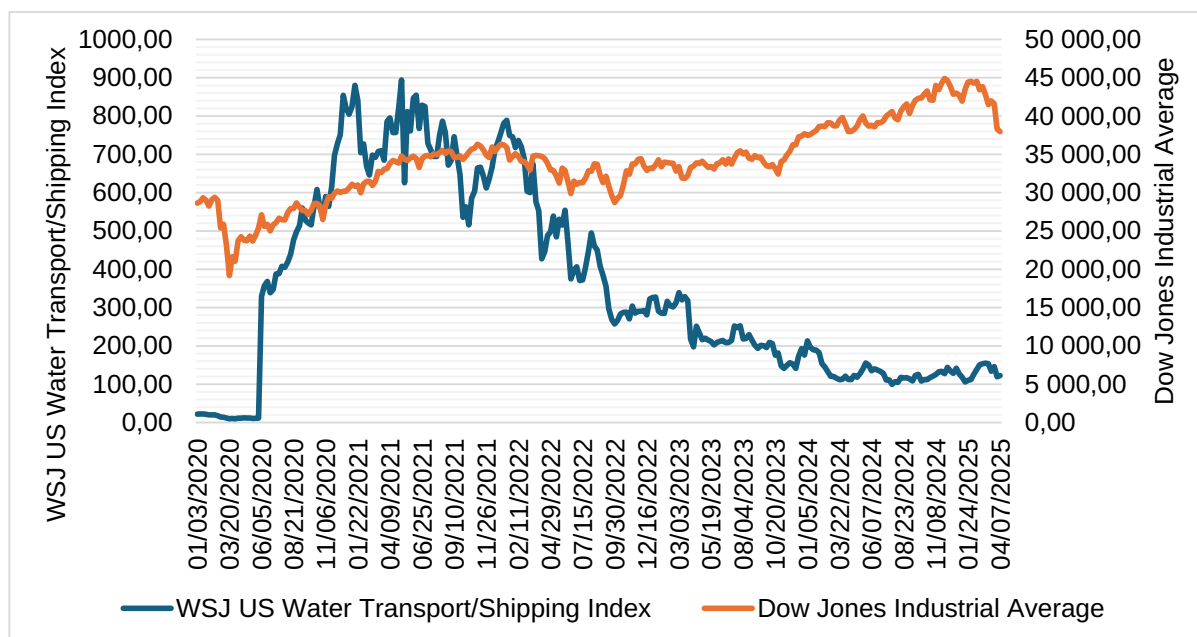

Рис. 1. Динаміка індексу водного транспорту США/судноплавства WSJ (WSJIXUSMAR) та промислового індексу Доу-Джонса (DJIA) за 2020-2024 рр.

Джерело: сформовано авторами на основі [10]

(співвідношення боргу до власного капіталу та до активів), для публічних компаній показники ринкової оцінки (прибуток на акцію, співвідношення ціна/прибуток, ринкова капіталізація, дивідендна дохідність), операційні показники, які є унікальними для судноплавних компаній (кількість суден у володінні, місткість флоту, загальна кількість працівників, операційний дохід від морських перевезень) (табл. 3).

Грунтуючись на проведеному аналізі фінансових, операційних та ринкових показників судноплавної компанії Matson, Inc. за останні 5 років, можемо зробити наступні висновки:

- з позиції прибутковості найбільш вдалим для компанії були 2021 та 2022 роки – показник ROA становив 21,58% та 19,94% відповідно, показник ROE – 70,60% та 53,70%, маржа валового прибутку – 30,25% і 31,17%. Це свідчить про високий прибуток для акціонерів у ці періоди через сприятливі ринкові умови (високі ставки фрахту), що також відомо з галузевого аналізу;

- коефіцієнти ліквідності відображають достатність поточних та «швидких» активів для покриття компанією своїх короткострокових зобов'язань, за виключенням 2020 року, коли коефіцієнт поточної ліквідності не відповідав нормативному значенню (0,6);

- щорічна тенденція до зменшення співвідношення заборгованості до капіталу та

активів вказує на те, що компанія зменшує свою залежність від боргового фінансування, а також на те, що менша частина активів компанії фінансується за рахунок боргів, що підвищує її платоспроможність та знижує ризик фінансової стійкості;

- ринкова оцінка свідчить про зростання прибутковості на акцію (пікове значення у 2022 році – 27,28 дол. США на 1 акцію компанії); співвідношення ціни і прибутку у 2021–2022 роках демонструвало різке падіння, що може бути наслідком як сплеску прибутковості за ці роки, так і недооцінки акцій компанії; незважаючи на ринкові дисбаланси зростання ринкової капіталізації за аналізований період на 81,6% свідчить про підвищення вартості компанії та, відповідно, довіри інвесторів; натомість дивідендна прибутковість залишалась на доволі низькому рівні, ймовірно, внаслідок реінвестування компанією прибутків, а не їх розподілу;

- операційні показники діяльності компанії свідчать про поступове нарощення власного флоту та штату, місткість флоту залишалась відносно стабільною в межах 39000–40000 TEU, а динаміка операційного доходу від морських перевезень відповідала загальносвітовим тенденціям – зростання у 2021–2022 рр. та подальший помірний спад.

Отже, упродовж 2020–2024 років компанія Matson, Inc. демонструвала характерну для

Таблиця 3

Фінансова оцінка Matson, Inc. за 2020–2024 рр. в контексті фундаментального аналізу

Показник	Нормативне значення	2020	2021	2022	2023	2024
Показники прибутковості						
Рентабельність активів, %	>5%	5,66	21,58	19,94	5,05	7,89
Рентабельність капіталу, %	15-20%	21,90	70,60	53,70	12,60	18,90
Маржа валового прибутку, %	5-10%	11,76	30,25	31,17	11,08	16,11
Показники ліквідності						
Коефіцієнт поточної ліквідності	1-3	0,60	1,15	1,31	1,07	1,09
Коефіцієнт швидкої ліквідності	1-1,5	0,52	1,15	1,31	1,07	1,09
Показники платоспроможності						
Співвідношення боргу і власного капіталу	<1	2,02	1,21	0,89	0,79	0,73
Співвідношення боргу і активів	0,3-0,6	0,67	0,55	0,47	0,44	0,42
Показники ринкової оцінки						
Прибуток на акцію, дол. США	макс	4,48	21,67	27,28	8,42	14,14
Співвідношення ціна/прибуток	10-20	12,10	3,99	2,27	12,91	9,58
Ринкова капіталізація, млн дол. США	-	2450,00	3691,00	2269,00	3770,00	4450,00
Дивідендна доходність, %	1-3%	1,58	1,18	1,95	1,15	0,98
Операційні показники						
Кількість суден у володінні	-	18	20	20	22	23
Місткість флоту, TEUs	-	36803	39940	40245	40165	39707
Загальна кількість працівників	-	4149	4259	4288	4315	4356
Операційний дохід від морських перевезень, млн дол. США	-	1853,90	3132,80	3544,60	2477,00	2809,70

Джерело: сформовано авторами на основі [11]

судноплавної галузі волатильність прибутковості, що було зумовлено переважно коливаннями фрахтових ставок та динамікою світового товарообігу. Водночас спостерігалось покращення показників платоспроможності за рахунок скорочення боргового навантаження, також виявлено стратегічні наміри компанії щодо поступового розширення масштабів операційної діяльності.

Matson, Inc. також впроваджує стратегії вдосконалення сталих практик корпоративного управління, що проявляється в низці ключових аспектів:

- реалізація внутрішніх і зовнішніх програм навчання та професійного розвитку для стимулювання кар'єрного зростання та забезпечення рівних можливостей для всіх працівників;

- створення бізнес-систем та стратегій, спрямованих на забезпечення безперерв-

ності бізнесу, мінімізацію ризиків інформаційної безпеки, захист конфіденційної інформації від несанкціонованого доступу, збереження цілісності та доступності даних;

- забезпечення відповідності діяльності компанії чинному законодавству та нормативно-правовим актам, зокрема у сферах трудових відносин, оподаткування, пенсійного забезпечення, антикорупційного регулювання, охорони праці, ринку цінних паперів і охорони навколишнього середовища;

- екологічна відповідальність ведення бізнесу – інвестування в технології та підвищення ефективності операційної діяльності, модернізацію флоту, будівництво нових сучасних суден та впровадження довгострокової стратегії паливної ефективності з метою скорочення шкідливих викидів [11].

Фінансова стійкість в поєднанні з ефективними практиками управління роблять Matson,

Inc. лідером на ринку морських перевезень США, а також привабливою для інвесторів компанією, про що свідчить динаміка вартості акцій компанії на Нью-Йоркській фондовій біржі (NYSE) (рис. 2).

П'ятирічна динаміка вартості акцій компанії Matson, Inc. свідчить про загальну зростаючу тенденцію в довгостроковій перспективі (позитивний нахил лінії тренду в рівнянні регресії з коефіцієнтом 0,3542). Також графік відображає значну волатильність вартості акцій компанії, особливо у 2022–2024 роках, що є наслідком чутливості компанії до зовнішніх факторів, яка відповідає загальногалузевій тенденції. Значення величини достовірності апроксимації дорівнює 0,7551, що представляє 75,51% надійності даного зростаючого тренду та підтверджує кореляцію між вартістю акцій та часовим фактором.

Доходність акцій компанії Matson, Inc. за період з 2020 по 2025 р. включно розраховується за формулою:

$$R = \frac{(P_{t+1} - P_t) + D}{P_t} * 100\%,$$

де R – доходність акцій за визначений період,

P_t – вартість акції на початку періоду,

P_{t+1} – вартість акції на кінець періоду,

D – сукупні дивіденди, виплачені на одну акцію за період.

Тому інвестор, який придбав акції Matson, Inc. на початку 2020 року (станом на 03.01.2020 – 39,73 дол. США) та утримував їх до 2025 року (станом на 03.01.2025 –

140,11 дол. США), отримуючи щороку дивіденди (у 2020 – 0,90 дол. США на акцію, у 2021 – 1,06, у 2022 – 1,22, у 2023 – 1,26, у 2024 – 1,32), може повернути вкладені кошти з доходністю 267,15%.

Акції судноплавної компанії Matson, Inc. у середньо- та довгостроковій перспективі є досить інвестиційно привабливими, однак інвесторам варто враховувати ризики короткострокових коливань вартості акцій даної компанії.

В умовах глобальної нестабільності будь-який метод аналізу ринків капіталу надає лише орієнтовний прогноз щодо майбутньої динаміки макроекономічних показників, руху цін на сировинні товари, курсів акцій судноплавних компаній та настроїв інвесторів. Проте аналіз допомагає визначити сприятливий період для розміщення цінних паперів або укладення угод фінансового характеру, в залежності від ринкової кон'юнктури оптимізувати структуру капіталу, за потреби спланувати процес операційних або організаційних змін (масштабування, експансія, злиття та поглинання, скорочення масштабів діяльності, вихід з ринку).

Висновки. Реалізація судноплавними компаніями власних стратегічних цілей та можливостей на глобальних ринках капіталу потребує ефективних процесів управління невизначеністю. Щоб скористатися всіма перевагами ринків капіталу, необхідно здійснювати ґрунтовний аналіз зовнішнього та внутрішнього середовища компанії, що дозволяють зробити різні методи аналізу ринку капіталів. Науково-практичне значення отри-

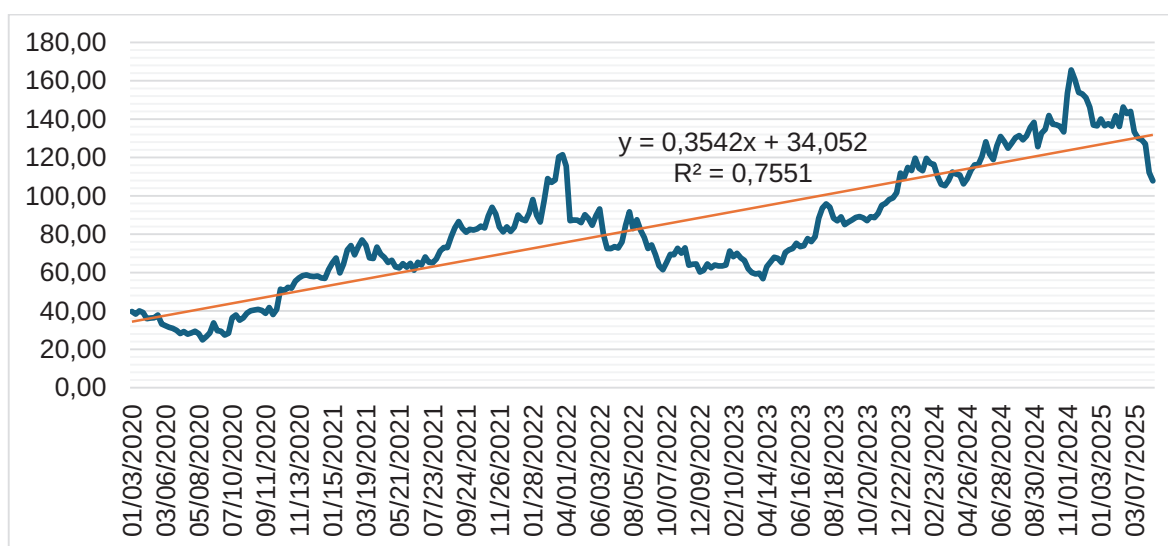

Рис. 2 Динаміка вартості акцій компанії Matson, Inc. за 2020–2024 рр.

Джерело: сформовано авторами на основі [12]

маних результатів проведеного дослідження полягає в підтвердженні того, що фундаментальний аналіз ринку капіталів може створити якісне підґрунтя для судноплавної компанії в реалізації власної стратегії діяльності на ринку капіталів завдяки комплексному аналізу макросередовища, галузевих особливостей, фінансового стану компанії та тенденцій фондового ринку.

Напрямки подальших досліджень можуть бути сконцентровані на розробці комбінованого підходу до стратегічного планування виходу на ринок капіталів, а також на формуванні інтегрованої системи критеріїв оцінювання фінансової стійкості та інвестиційної привабливості компаній у контексті мінливого макроекономічного та регуляторного середовища.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Gould M. Capital Markets. *EBSCO Scientometric Database*. 2021. URL: <https://www.ebsco.com/research-starters/business-and-management/capital-markets#bibliography>. (дата звернення: 05.04.2025)
2. Chen Y., Liu J., Gao Y., He W., Li H., Zhang G., Wei H. A new stock market analysis method based on evidential reasoning and hierarchical belief rule base to support investment decision making. *Frontiers in Psychology*. 2023. Vol. 14. URL: <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2023.1123578>. (дата звернення: 05.04.2025)
3. Shah D., Isah H., Zulkernine F. Stock Market Analysis: A Review and Taxonomy of Prediction Techniques. *International Journal of Financial Studies*. 2019. Vol. 7, No. 2. P. 26. URL: <https://doi.org/10.3390/ijfs7020026>. (дата звернення: 07.04.2025)
4. Химич І. Фундаментальний аналіз фінансового ринку. *Галицький економічний вісник*. 2013. № 2(41). С. 134–141. URL: <https://galicianvisnyk.tntu.edu.ua/pdf/41/326.pdf>. (дата звернення: 07.04.2025)
5. Pascual J. L. Choice of the type of Stock Market Analysis. 2022. URL: <https://www.joaquinlopezpascual.com/en/choice-of-the-type-of-stock-market-analysis/>. (дата звернення: 07.04.2025)
6. O'Neill A. Countries with the largest gross domestic product (GDP) 2024. Statista. 2025. URL: <https://www.statista.com/statistics/268173/countries-with-the-largest-gross-domestic-product-gdp/>. (дата звернення: 09.04.2025)
7. World Bank Group. World Bank Open Data. 2025. URL: <https://data.worldbank.org/>. (дата звернення: 10.04.2025)
8. The Bureau of Economic Analysis. Data by Topic. 2025. URL: <https://www.bea.gov/data/gdp>. (дата звернення: 10.04.2025)
9. CEIC. United States External Debt: % of GDP. Global Economic Data, Indicators, Charts & Forecasts. 2023. URL: <https://www.ceicdata.com/en/indicator/united-states/external-debt-of-nominal-gdp>. (дата звернення: 10.04.2025)
10. MarketWatch, Inc. Dow Jones Industrial Average. 2025. URL: https://www.marketwatch.com/investing/index/djia?mod=mw_quote_recentlyviewed. (дата звернення: 12.04.2025)
11. Matson, Inc. Financial Information. Official website of Matson, Inc. 2025. URL: <https://investor.matson.com/financial-information>. (дата звернення: 12.04.2025)
12. Yahoo Finance. Matson, Inc. (MATX). 2025. URL: <https://finance.yahoo.com/quote/MATX/>. (дата звернення: 15.04.2025)

REFERENCES:

1. Gould M. (2021). Capital Markets. *EBSCO Scientometric Database*. Available at: <https://www.ebsco.com/research-starters/business-and-management/capital-markets#bibliography>. (accessed April 5, 2025)
2. Chen Y., Liu J., Gao Y., He W., Li H., Zhang G. & Wei H. (2023). A new stock market analysis method based on evidential reasoning and hierarchical belief rule base to support investment decision making. *Front. Psychol*, vol. 14. Available at: <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2023.1123578>. 4. (accessed April 5, 2025)
3. Shah D., Isah H., & Zulkernine F. (2019). Stock Market Analysis: A Review and Taxonomy of Prediction Techniques. *International Journal of Financial Studies*, vol. 7, no. 2, p. 26. Available at: <https://doi.org/10.3390/ijfs7020026>. (accessed April 7, 2025)
4. Khymych I. (2013) Fundamentalnyi analiz finansovoho rynku [Fundamental analysis of the financial market]. *Halytskyi ekonomichnyi visnyk – Galician Economic Bulletin*, vol. 2(41), pp. 134–141. Available at: <https://galician-visnyk.tntu.edu.ua/pdf/41/326.pdf>. (accessed April 7, 2025)
5. Pascual J. L. (2022). Choice of the type of Stock Market Analysis. Available at: <https://www.joaquinlopezpascual.com/en/choice-of-the-type-of-stock-market-analysis/>. (accessed April 7, 2025)

6. O'Neill A. (2025). Countries with the largest gross domestic product (GDP) 2024. Available at: <https://www.statista.com/statistics/268173/countries-with-the-largest-gross-domestic-product-gdp/>. (accessed April 9, 2025)
7. World Bank Group (2025). World Bank Open Data. Available at: <https://data.worldbank.org/>. (accessed April 10, 2025)
8. The Bureau of Economic Analysis (2025). Data by Topic. Available at: <https://www.bea.gov/data/gdp>. (accessed April 10, 2025)
9. CEIC: Global Economic Data, Indicators, Charts & Forecasts (2023). United States External Debt: % of GDP. Available at: <https://www.ceicdata.com/en/indicator/united-states/external-debt--of-nominal-gdp>. (accessed April 10, 2025)
10. MarketWatch, Inc. (2025). Dow Jones Industrial Average. Available at: https://www.marketwatch.com/investing/index/djia?mod=mw_quote_recentlyviewed. (accessed April 12, 2025)
11. Official website of Matson, Inc. (2025). Financial Information. Available at: <https://investor.matson.com/financial-information>. (accessed April 12, 2025)
12. Yahoo Finance - Stock Market Live, Quotes, Business & Finance News (2025). Matson, Inc. (MATX). Available at: <https://finance.yahoo.com/quote/MATX/>. (accessed April 15, 2025)